

SATVERSMES TIESA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satversmestiesa.lv

LĒMUMS
PAR JAUTĀJUMU UZDOŠANU EIROPAS SAVIENĪBAS TIESAI
PREJUDICIĀLA NOLĒMUMA PIENĒMŠANAI
lietā Nr. 2025-27-0106

Rīgā

2026. gada 10. jūnijā

Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Anita Rodiņa, Jautrīte Briede, Veronika Krūmiņa, Mārtiņš Mits un Juris Juriss,

pēc “Swedbank”, AS pieteikuma,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. un 6. punktu, 17. panta pirmās daļas 11. punktu, kā arī 28.¹ pantu,

rakstveida procesā 2026. gada 26. maija tiesas sēdē izskatot lietu

“Par Solidaritātes iemaksas likuma 6. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punktam”,

konstatēja:

I. Strīda pamatā esošie fakti

1. 2022. gadā *euro* zonas dalībvalstis, tostarp Latvija, piedzīvoja strauju inflācijas kāpumu, ko ietekmēja Krievijas uzsāktā pilna mēroga karadarbība Ukrainā un sekojošā enerģētikas krīze. Reaģējot uz situāciju finanšu tirgū,

Eiropas Centrālā banka laikā no 2022. gada jūlija līdz 2023. gada septembrim paaugstināja *euro* naudas tirgus etalona likmi (EURIBOR) (turpmāk – EURIBOR likme) par 450 bāzes punktiem. Tā kā Latvijas kredītiestāžu portfeli lielākoties veido kredīti ar mainīgām procentu likmēm, Eiropas Centrālās bankas realizētā inflācijas mazināšanas pasākuma rezultātā būtiski palielinājās kredītņēmēju kredīta maksājumi kredītiestādēm, savukārt kredītiestāžu peļņas rādītājus inflācijas ierobežošanas pasākumi ietekmēja labvēlīgi, radot tām iespēju gūt ārpuskārtas peļņu.

Ņemot vērā sarežģīto situāciju valsts budžeta likumprojekta sagatavošanā saistībā ar aktualizētajām vidēja termiņa makroekonomiskās attīstības prognozēm 2024.–2028. gadam, negatīvo fiskālo telpu 2025. gadam un minimālu fiskālo telpu turpmākajiem gadiem, Ministru kabineta 2024. gada 19. septembra sēdē, izskatot informatīvo ziņojumu “Par valsts budžeta likumprojektā iekļaujamiem prioritārajiem pasākumiem 2025., 2026., 2027. un 2028. gadam”, tika nolemts ieviest solidaritātes iemaksu. Tās mērķis būtu paaugstinātu nacionālās drošības risku apstākļos uz terminētu periodu, solidāri ar visu Latvijas sabiedrību, tieši vai netieši rast papildu līdzekļus valsts nacionālās drošības fiskālo vajadzību nodrošināšanai.

1.1. Saeima 2024. gada 4. decembrī pieņēma Solidaritātes iemaksas likumu, kas stājas spēkā 2025. gada 1. janvārī. Šā likuma mērķis ir aizsargāt sabiedrības drošību paaugstinātu nacionālās drošības risku apstākļos, rodot papildu finanšu līdzekļus valsts nacionālās drošības fiskālo vajadzību nodrošināšanai. Likuma mērķa sasniegšanai solidaritātes iemaksas maksātājs veic solidaritātes iemaksas terminētā periodā – no 2025. gada līdz 2027. gadam – valsts budžetā vai solidaritātes iemaksas vietā sniedz ieguldījumu, būtiski palielinot Latvijas nefinanšu sabiedrību, mājsaimniecību un mājsaimniecības apkalpojošo bezpeļņas organizāciju kreditēšanas apmērus. Solidaritātes iemaksu maksā Latvijā reģistrētas kredītiestādes, kā arī citu dalībvalstu vai ārvalstu kredītiestāžu filiāles Latvijā (*sk. Solidaritātes iemaksas likuma 2., 3. un 10. pantu*).

Solidaritātes iemaksas maksātāji ir 13 kredītiestādes:

- 1) “Swedbank”, AS;
- 2) AS “SEB banka”;
- 3) akciju sabiedrība “Citadele banka”;
- 4) Luminor Bank AS Latvijas filiāle;
- 5) akciju sabiedrība “Rietumu Banka”;

- 6) OP Corporate Bank plc filiāle Latvijā;
- 7) BluOr Bank AS;
- 8) Bigbank AS Latvijas filiāle;
- 9) Signet Bank AS;
- 10) akciju sabiedrība “Reģionālā investīciju banka”;
- 11) AS “Industra Bank”;
- 12) TF Bank AS Latvijas filiāle;
- 13) AS INDEXO Banka.

Finanšu sektora attīstības plānā 2022.–2023. gadam uzsvērts, ka kreditēšanas tempi saglabājas zemi, piemēram, 2019. gada beigās banku kredītportfelis bija samazinājies līdz aptuveni 32 procentiem no iekšzemes kopprodukta, un kreditēšanas tempiem saglabājas negatīva tendence (*sk. Ministru kabineta 2022. gada 31. maija rīkojuma Nr. 396 “Par Finanšu sektora attīstības plānu 2022.–2023. gadam” 3.1. punktu. Pieejams: likumi.lv*).

Solidaritātes iemaksas likuma 6. panta pirmajā daļā (turpmāk – apstrīdētā norma) ir ietverts solidaritātes iemaksas atlaides mehānisms, kas vērsts uz Latvijā neizmantotā kreditēšanas potenciāla veicināšanu. Apstrīdētā norma noteic, ka solidaritātes iemaksas maksātājs, ja tā kreditēšanas pieauguma rādītājs maksāšanas periodā vismaz 1,75 reizes pārsniedz likumā par valsts budžetu tam kalendāra gadam, kas ir maksāšanas periods, izmantotā iekšzemes kopprodukta faktiskajās cenās prognozes gada pieauguma tempu, maksāšanas periodā ir tiesīgs piemērot solidaritātes iemaksas atlaidi. Apstrīdētajā normā ietvertais solidaritātes iemaksas atlaides mehānisms paredz solidaritātes iemaksas atlaides piemērošanu līdz pat 100 procentiem, ja kreditēšanas pieauguma rādītājs attiecīgajā maksāšanas periodā sasniedz vai pārsniedz iekšzemes kopprodukta pieauguma tempu, kas reizināts ar koeficientu 2,5. Ja kreditēšanas pieauguma rādītājs sasniedz vai pārsniedz iekšzemes kopprodukta pieauguma tempu, kas reizināts ar koeficientu 2,25, solidaritātes iemaksas atlaidi piemēro 75 procentu apmērā. Savukārt tad, ja kreditēšanas pieauguma rādītājs sasniedz vai pārsniedz iekšzemes kopprodukta pieauguma tempu, kas reizināts ar koeficientu 2, minētā atlaide ir 50 procentu apmērā, bet gadījumā, ja kreditēšanas pieauguma rādītājs sasniedz vai pārsniedz iekšzemes kopprodukta pieauguma tempu, kas reizināts ar koeficientu 1,75, solidaritātes iemaksas atlaidi piemēro 25 procentu apmērā (*sk. Solidaritātes iemaksas likuma 6. panta pirmās daļas 1.–4. punktu*).

1.2. “Swedbank”, AS laika periodā no 2022. gada līdz 2024. gadam ir būtiski kāpinājusi Latvijas rezidentu kreditēšanu. 2022. gadā tās kredītportfeļa

izaugsme pret iepriekšējo gadu bija 7,9 procenti (289 miljoni *euro*), 2023. gadā – 5,3 procenti (208 miljoni *euro*), 2024. gadā – 9,3 procenti (385 miljoni *euro*). Tirdzniecības kopumā kredītēšanas izaugsme bija attiecīgi 2022. gadā – 7,1 procents (1,023 miljardi *euro*), 2023. gadā – 0,9 procenti (134 miljoni *euro*), 2024. gadā – 4,7 procenti (732 miljoni *euro*).

Solidaritātes iemaksas bāzes aprēķinā tiek ņemts vērā vidējais gada neto procentu ienākums par pieciem finanšu gadiem, kas sākās 2018. gada 1. janvārī un beidzās 2022. gada 31. decembrī (*sk. Solidaritātes iemaksas likuma 1. panta otrās daļas 7. punktu*). Saskaņā ar apstrīdēto normu un Solidaritātes iemaksas likuma 1. panta otrās daļas 3. punktu kredītiestāžu iespējas saņemt solidaritātes iemaksas atlaidi 2025. gadā ir tiešā veidā atkarīgas no to iespējām palielināt kredītēšanas apjomu attiecībā pret katras kredītiestādes kredītportfeļa lielumu 2024. gadā. Lai kredītiestāde 2025. gadā saņemtu solidaritātes iemaksas atlaidi 100 procentu apmērā, tās kredītēšanas pieauguma rādītājam pret 2024. gadu vajadzēja būt 14,75 procentu apmērā (*sk. Finanšu ministrijas informāciju “Informācija Solidaritātes iemaksas likuma 6. panta piemērošanai maksāšanas periodā par 2025. gadu”, Latvijas Vēstnesis, Nr. 46, 06.03.2025.*).

Pēc Valsts ieņēmumu dienesta sniegtās informācijas par apstrīdētās normas piemērošanu 2025. gadā, no 13 solidaritātes iemaksas maksātājiem 2025. gada 1. ceturksnī solidaritātes iemaksas avansa maksājumus veica četras kredītiestādes, bet 2., 3. un 4. ceturksnī – trīs kredītiestādes. Visā 2025. gadā avansa maksājumos solidaritātes iemaksa valsts budžetā tika veikta par kopējo summu aptuveni 91 miljons *euro*, no kuriem aptuveni 61 miljonu *euro* jeb divas trešdaļas iemaksāja “Swedbank”, AS. Savukārt tām kredītiestādēm, kuras kvalificējās solidaritātes iemaksas atlaidei, 2025. gadā piemērotās atlaides kopējais apmērs veidoja aptuveni 19 miljonus *euro*.

“Swedbank”, AS 2025. gada 4. ceturksnī ir kvalificējusies solidaritātes iemaksas atlaides saņemšanai 25 procentu apmērā.

2. Pieteikuma iesniedzēja – “Swedbank”, AS (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) – uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam un Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punktam.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma ir pieņemta, neievērojot labas likumdošanas principu, jo tajā paredzētais solidaritātes iemaksas atlaides mehānisms ir uzskatāms par valsts atbalstu un Latvijai

plānotais valsts atbalsta pasākums pirms apstrīdētās normas pieņemšanas bija jāpaziņo Eiropas Komisijai un jāsaskaņo ar to.

Pēc Pieteikuma iesniedzējas ieskata, apstrīdētajā normā paredzētais solidaritātes iemaksas atlaides mehānisms uzlabo to kredītiestāžu konkurētspēju, kuras sasniedz noteiktu kredītēšanas pieauguma rādītāju salīdzinājumā ar citiem tirgus dalībniekiem, kuri nekvalificējas solidaritātes iemaksas atlaides saņemšanai. Apstrīdētā norma praksē rada selektīvu priekšrocību tām kredītiestādēm, kuras līdz šīs normas spēkā stāšanās brīdim Latvijas rezidentiem izsniegušas būtiski mazāk kredītu. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka šāds pasākums rada konkurences deformāciju un ietekmē tirdzniecību Eiropas Savienības iekšējā tirgū. Attiecīgi ar apstrīdēto normu izveidotais atlaides mehānisms veido selektīvu priekšrocību Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkta izpratnē. Savukārt valsts atbalsta pasākums bez Eiropas Komisijas saskaņojuma ir nelikumīgs.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeima – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punktam.

Solidaritātes iemaksas noteikšanas pamatā bija likumdevēja nodoms izmantot daļu no tās būtiskās ārpuskārtas peļņas, kas kredītiestādēm radusies straujā EURIBOR likmes pieauguma rezultātā. EURIBOR likmes pieauguma ietekme uz kredītiestāžu peļņu ir viens no aspektiem, kas veido solidaritātes iemaksas bāzi. Proti, solidaritātes iemaksas bāze ir tas neto procentu ienākums, kas vairāk nekā par 50 procentiem pārsniedz solidaritātes iemaksas maksātāja vidējo gada neto procentu ienākumu, kas aprēķināts par pieciem finanšu gadiem.

Pēc Saeimas ieskata, Pieteikuma iesniedzēja savas no 2022. gada līdz 2024. gadam īstenotās kredītēšanas politikas dēļ neatrodas tādā situācijā, kas iepriekš, apstrīdētās normas izstrādes laikā, nebūtu paredzēta. Likumdevēja mērķis, izstrādājot apstrīdēto normu, bija pakļaut solidaritātes iemaksas režīmam tieši tādas kredītiestādes kā Pieteikuma iesniedzēja, kuras iepriekš guvušas būtisku ārpuskārtas peļņu saistībā ar EURIBOR likmes pieaugumu. Tāpēc kredītiestādēm, kuras guvušas proporcionāli lielāku peļņu, attiecīgi ir proporcionāli lielāks arī obligāto maksājumu slogs.

Apstrīdētās normas piemērošanas kritēriji attiecībā uz visiem solidaritātes iemaksas maksātājiem ir neitrāli, lai arī tirgus daļas lielums katram no tiem ir atšķirīgs. Šie kritēriji ir iepriekš zināmi un caurskatāmi un nerada atšķirīgas

piemērošanas iespējas vai priekšrocības kādam konkrētam solidaritātes iemaksas maksātājam. Turklāt solidaritātes iemaksas atlaides piešķiršana ir atkarīga no kredītiestādes darbības rezultātiem un izraudzītās politikas, proti, no pašas kredītiestādes radītajiem faktiskajiem apstākļiem, nevis no apstrīdētās normas radītajiem tiesiskajiem apstākļiem. Kreditēšanas pieauguma kritērijs nodrošina vienādas iespējas visām kredītiestādēm saņemt atlaidi neatkarīgi no to lieluma, darbības rādītājiem vai vēsturiskās kreditēšanas aktivitātes.

Pēc Saeimas ieskata, Pieteikuma iesniedzējas izraudzītais komercdarbības modelis nav uzskatāms par tādu atšķirīgu apstākli, kura dēļ apstrīdētā norma tai radītu nelabvēlīgas sekas salīdzinājumā ar konkurējošām kredītiestādēm. Pieteikuma iesniedzējas īstenotā aktīvā kreditēšana ir rādītājs, kas raksturo kredītiestādes komercdarbību, politiku un kreditēšanas jomā sasniegtos rezultātus, tomēr šis kredītiestādes darbības rādītājs nav vērtējams kā atšķirīgs apstāklis Satversmes 91. panta pirmā teikuma aspektā.

Pēc Saeimas ieskata, solidaritātes iemaksas atlaide nav uzskatāma par komercdarbības atbalstu Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkta izpratnē. Līdz ar to nav piemērojams Eiropas Savienības tiesiskais regulējums valsts atbalsta jomā. Likumprojekta izstrādes laikā Finanšu ministrija vērtēja komercdarbības atbalsta esību un to, vai solidaritātes iemaksas atlaides piemērošana būtu uzskatāma par selektīvu pasākumu. Saeima norāda, ka solidaritātes iemaksas atlaides piemērošana visiem solidaritātes iemaksas maksātājiem ir caurskatāma, iepriekš paredzama un balstīta uz neitrāliem, nediskriminējošiem un vienlīdzīgiem kritērijiem. Ievērojot Eiropas Savienības Tiesas judikatūras atziņas, atzīstams, ka solidaritātes iemaksas atlaides saņemšanas kritēriji un to piemērošana atbilstoši kredītiestāžu kreditēšanas aktivitātes rezultātiem ir raksturīgi “parastajam” nodokļu režīmam. Līdz ar to šīs atlaides piemērošana nevar tikt uzskatīta par selektīvu priekšrocību Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkta izpratnē.

II. Būtiskākais Eiropas Savienības tiesiskais regulējums

4. Līguma par Eiropas Savienības darbību 107.–108. pants.

III. Latvijas tiesiskais regulējums

5. Satversmes 91. panta pirmais teikums nosaka: “Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā.”

6. Solidaritātes iemaksas likuma 3. pants nosaka: “Solidaritātes iemaksu maksā Latvijā reģistrētas kredītiestādes, kā arī citu dalībvalstu vai ārvalstu kredītiestāžu filiāles Latvijā.”

Solidaritātes iemaksas likuma 6. panta pirmā daļa nosaka:

“(1) Solidaritātes iemaksas maksātājs, ja tā kreditēšanas pieauguma rādītājs maksāšanas periodā vismaz 1,75 reizes pārsniedz likumā par valsts budžetu tam kalendāra gadam, kas ir maksāšanas periods, izmantotā iekšzemes kopprodukta faktiskajās cenās prognozes gada pieauguma tempu (turpmāk – iekšzemes kopprodukta pieauguma temps), maksāšanas periodā ir tiesīgs piemērot solidaritātes iemaksas atlaidi šādā apmērā:

1) 100 procentu apmērā no maksāšanas periodā aprēķinātās solidaritātes iemaksas summas, ja tā kreditēšanas pieauguma rādītājs maksāšanas periodā sasniedz vai pārsniedz iekšzemes kopprodukta pieauguma tempu, kas reizināts ar 2,5;

2) 75 procentu apmērā no maksāšanas periodā aprēķinātās solidaritātes iemaksas summas, ja tā kreditēšanas pieauguma rādītājs maksāšanas periodā sasniedz vai pārsniedz iekšzemes kopprodukta pieauguma tempu, kas reizināts ar 2,25;

3) 50 procentu apmērā no maksāšanas periodā aprēķinātās solidaritātes iemaksas summas, ja tā kreditēšanas pieauguma rādītājs maksāšanas periodā sasniedz vai pārsniedz iekšzemes kopprodukta pieauguma tempu, kas reizināts ar 2;

4) 25 procentu apmērā no maksāšanas periodā aprēķinātās solidaritātes iemaksas summas, ja tā kreditēšanas pieauguma rādītājs maksāšanas periodā sasniedz vai pārsniedz iekšzemes kopprodukta pieauguma tempu, kas reizināts ar 1,75.”

IV. Iemesli, kuru dēļ Satversmes tiesai ir šaubas par Eiropas Savienības tiesību iztulkošanu

7. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētajā normā noteiktā solidaritātes iemaksas atlaide atbilst visām valsts atbalsta pazīmēm, tomēr šis

plānotais pasākums nav paziņots Eiropas Komisijai un nav ar to saskaņots, kā prasa Līguma par Eiropas Savienības darbību 108. panta 3. punkts.

Valsts atbalsta vai atbalsta shēmas atbilstības iekšējam tirgum izvērtēšana ir ekskluzīvā Eiropas Komisijas kompetencē (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2022. gada 27. janvāra sprieduma lietā C-179/20 "Fondul Proprietatea" 83. punktu*). No Eiropas Savienības Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka atbalsta pasākums, kas īstenots, neievērojot no Līguma par Eiropas Savienības darbību 108. panta 3. punkta izrietošos pienākumus, ir nelikumīgs (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2024. gada 11. janvāra sprieduma lietā C-220/23 "Prezes Urzędu Regulacji Energetyki" 29. punktu*). Tādējādi tas, ka plānotais pasākums nav atbilstošā procedūrā saskaņots atbilstoši Eiropas Savienības tiesībām, izskatāmajā lietā varētu būt pamats secinājumam, ka apstrīdētajā normā paredzētā vienādā attieksme nav noteikta ar normatīvajos tiesību aktos noteiktajā kārtībā pieņemtu tiesību normu.

Vērtējot to, vai apstrīdētajā normā paredzētais pasākums ir uzskatāms par valsts atbalstu un vai Saeimai bija no Eiropas Savienības tiesībām izrietošs pienākums par to paziņot Eiropas Komisijai, nozīme ir piešķirama Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkta interpretācijai. Proti, ir jānoskaidro, vai Solidaritātes iemaksas likumā paredzētā atlaide tām kredītiestādēm, kuras līdz apstrīdētās normas pieņemšanai nebija kāpinājušas kreditēšanas tempus, piešķir selektīvu priekšrocību, kas kropļo vai draud izkropļot konkurenci (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2025. gada 29. aprīļa sprieduma lietā C-453/23 "Prezydent Miasta Mielca" 50. un 54.–56. punktu*).

Līdz ar to izskatāmajā lietā, vērtējot apstrīdētās normas atbilstību Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punktam, selektivitāte ir galvenais jautājums.

8. Satversmes tiesai ir šaubas par to, vai apstrīdētajā normā paredzētais pasākums ir uzskatāms par valsts atbalstu Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkta izpratnē, proti, par to, vai ar apstrīdēto normu noteiktā solidaritātes iemaksas atlaide tiem solidaritātes iemaksas maksātājiem, kuru kreditēšanas rādītāji līdz apstrīdētās normas pieņemšanai bijuši zemāki, ir uzskatāma par selektīvu priekšrocību Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkta izpratnē.

Lai pasākumu kvalificētu kā valsts atbalstu Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkta izpratnē, ir jāizpildās četriem šādiem kumulatīviem nosacījumiem:

- 1) pastāv valsts iejaukšanās vai valsts līdzekļu izmantošana;
- 2) šī iejaukšanās var ietekmēt dalībvalstu savstarpējo tirdzniecību;
- 3) ar šo iejaukšanos tiek piešķirta selektīva priekšrocība atbalsta saņēmējam, un tā ir saistāma ar valsti;
- 4) ar šo iejaukšanos tiek izkropļota konkurence vai tiek radīti draudi to izkropļot (*sk., piemēram, Eiropas Savienības Tiesas 2023. gada 12. janvāra sprieduma apvienotajās lietās C-702/20 un C-17/21 "DOBELES HES" 31. punktu*).

8.1. Izskatāmajā lietā ar apstrīdēto normu ir ieviesta solidaritātes iemaksas atlaide, un likumā ir noteikta kārtība, kādā solidaritātes iemaksas maksātājs var pretendēt uz šo atlaidi. Tas ir pietiekams pamats secinājumam, ka konkrētais pasākums uzskatāms par valsts iejaukšanos. Solidaritātes iemaksas atlaides piemērošanas faktiskās sekas ir konkrēts valsts budžeta ieņēmumu samazinājums Solidaritātes iemaksas likuma 6. panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā aprēķinātās atlaides apmērā. Arī atbrīvojumi no nodokļu vai tiem pielīdzināmiem maksājumiem vai to samazinājumi, kurus piešķirusi dalībvalsts, atbilst Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punktā izvirzītajam kritērijam par valsts līdzekļu izmantošanu, jo valsts ir atteikusies no maksājumu daļas, ko tā citādi būtu guvusi. Proti, pasākumi, kas atbrīvo uzņēmumu no to izdevumu segšanas, kuri tam parasti būtu jāsedz, rada priekšrocību tāpat kā aktīvi sniegts labums (subsīdija) (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2021. gada 16. marta sprieduma lietā C-562/19 P "Eiropas Komisija pret Polijas Republiku" 9. un 10. punktu*).

8.2. Finanšu sektorā Latvijā pastāv konkurence, jo arī citu Eiropas Savienības dalībvalstu kredītiestādes saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 56. pantu var sniegt savus pakalpojumus. Tādējādi nerodas šaubas par to, ka konkrētais tirgus ir atvērts konkurencei, kas ietver arī pietiekami ticamu varbūtību, ka tirgū ienāks jauni dalībnieki. Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā ir nostiprināts šāds princips: lai valsts pasākumu varētu atzīt par valsts atbalstu, nav jākonstatē, ka atbalsts tiešām ietekmē dalībvalstu savstarpējo tirdzniecību un kropļo konkurenci, bet tikai jāpārbauda, vai šis atbalsts var ietekmēt šādu tirdzniecību un traucēt konkurenci (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2011. gada 8. septembra sprieduma apvienotajās lietās no C-78/08 līdz C-80/08 "Paint*

Graphos and Others” 78. punktu). Tātad jebkurš pasākums, kas ietekmē Latvijā darbojošos kredītiestāžu finansiālo stāvokli un konkurences pozīciju, ietekmē dalībvalstu savstarpējo tirdzniecību un var ietekmēt konkurences apstākļus Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkta izpratnē.

8.3. Par valsts atbalstu ir uzskatāmi tikai tādi pasākumi, ar kuriem tiek selektīvi piešķirta priekšrocība konkrētiem uzņēmumiem vai uzņēmumu kategorijām, vai konkrētām tautsaimniecības nozarēm (*sk. Eiropas Komisijas 2016. gada 19. jūlija paziņojuma par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu (2016/C 262/01) 117. un 118. punktu*). Par valsts atbalstu nav uzskatāma nodokļu priekšrocība, kas izriet no vispārēja pasākuma, kurš ir vienādi piemērojams visiem tirgus dalībniekiem (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2021. gada 16. marta sprieduma lietā C-562/19 P “Eiropas Komisija pret Polijas Republiku” 28. un 31. punktu*). Tādējādi Satversmes tiesai, vērtējot selektivitātes kritēriju, ir jānoskaidro, vai solidaritātes iemaksas režīms un ar apstrīdēto normu noteiktā solidaritātes iemaksas atlaide var dot priekšrocības konkrētām kredītiestādēm salīdzinājumā ar citām tādā pašā faktiskajā un juridiskajā situācijā esošām kredītiestādēm.

Ievērojot selektivitātes kritērija vērtēšanā nostiprināto triju soļu principu (*sk. Eiropas Komisijas 2016. gada 19. jūlija paziņojuma par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu (2016/C 262/01) 128. punktu un Eiropas Savienības Tiesas 2011. gada 8. septembra sprieduma apvienotajās lietās no C-78/08 līdz C-80/08 “Paint Graphos and Others” 49. punktu*), vispirms tiek noteikta atsaucis sistēma, kas ietver tādus elementus kā nodokļa bāze, ar nodokli apliekamie subjekti, nodokļa nomaksas pienākuma rašanās brīdis vai darījums un nodokļa likmes (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2025. gada 23. decembra sprieduma apvienotajās lietās C-451/21 P un C-454/21 P “Luksemburga pret Eiropas Komisiju” 107.–109. punktu*). Nosakot atsaucis sistēmu, ir jāvērtē tas, vai pasākums ir skaidri nodalāms no vispārējās nodokļu sistēmas. Turklāt nevar izslēgt to, ka vērā ņemamā atsaucis sistēma ir šaurāka par vispārējo nodokļu sistēmu vai arī sakrīt ar pašu pasākumu, ja tas noteikts ar normu, kurai piemīt autonoma juridiska loģika (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2025. gada 29. aprīļa sprieduma lietā C-453/23 “Prezydent Miasta Mielca” 47. punktu*). Pasākumi, ar kuriem ievieš diferenciaciju starp uzņēmumiem, kas atbilstoši attiecīgā tiesiskā regulējuma mērķim ir salīdzināmā faktiskajā un juridiskajā situācijā, un kuri *a priori* būtu uzskatāmi par selektīviem, neietilpst valsts atbalsta jēdzienā, ja attiecīgā

dalībvalsts spēj pierādīt, ka šī diferenciācija izriet no tās sistēmas rakstura vai uzbūves, kurā šie pasākumi ietilpst (*sk. Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2024. gada 17. aprīļa sprieduma lietā T-112/22 “Länsförsäkringar Bank” 32. punktu*).

8.4. Apstrīdētajā normā paredzētais solidaritātes iemaksas režīms ir specifisks, no vispārējā uzņēmumu ienākuma nodokļu režīma nošķirams īstermiņa instruments ar konkrēti definētu mērķi. Solidaritātes iemaksas likumā noteiktais šis iemaksas maksātāju loks ir šaurāks nekā uzņēmumu ienākuma nodokļa maksātāju loks. Turklāt solidaritātes iemaksas aprēķina bāze atšķiras no uzņēmumu ienākuma nodokļa aprēķina bāzes un solidaritātes iemaksas likme nav tieši saistīta ar uzņēmumu ienākuma nodokļa likmi. Tāpat ir jāņem vērā tas, ka solidaritātes iemaksas maksāšanas periods (2025.–2027. gads) ir terminēts un tai ir specifisks mērķis.

Pēc Satversmes tiesas ieskata, solidaritātes iemaksas režīms nav uzskatāms par daļu no vispārējās uzņēmumu ienākuma nodokļa sistēmas.

Katra dalībvalsts var brīvi izveidot tādu nodokļu sistēmu, kādu tā uzskata par vispiemērotāko (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2021. gada 16. marta sprieduma lietā C-562/19 P “Eiropas Komisija pret Polijas Republiku” 37. punktu*). Dalībvalsts rīcības brīvība nodokļu sistēmas izveidē ir jāņem vērā arī valsts atbalsta kontroles jomā (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2022. gada 15. septembra sprieduma lietā C-705/20 ““Fossil (Gibraltar) Ltd” pret Eiropas Komisiju” 59. punktu*). Šī brīvība attiecas arī uz katram nodoklim raksturīgo iezīmju noteikšanu (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2022. gada 8. novembra sprieduma apvienotajās lietās C-885/19 P un C-898/19 P ““Fiat Chrysler Finance Europe” pret Eiropas Komisiju” 95.–97. punktu*). Dalībvalsts, īstenojot savu rīcības brīvību nodokļu jomā, nosaka raksturīgās nodokļa režīma iezīmes un definē nodokļa atsauces sistēmu, no kuras vadoties vērtējami selektivitātes nosacījumi. Tas jo īpaši attiecas uz nodokļa bāzes, tā fiskālās ietekmes un iespējamo tam piemērojamo atbrīvojumu noteikšanu (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2024. gada 10. septembra sprieduma lietā C-465/20 P “Eiropas Komisija pret Īriju un “Apple Sales International”” 81. punktu*).

Satversmes tiesa sliecas uzskatīt, ka solidaritātes iemaksas režīms veido patstāvīgu atsauces sistēmu, jo tam ir īpaši mērķi, ar kuriem tas būtiski atšķiras no jebkura cita Latvijā piemērotā nodokļa jēgas un būtības. Nosakot solidaritātes iemaksas režīmu kā patstāvīgu atsauces sistēmu, tiek ņemts vērā tas, ka Latvijai ir rīcības brīvība noteikt gan solidaritātes iemaksas maksājumu bāzi, kas ietver

fiskālos ieņēmumus un konkrētus ekonomikas stimulēšanas mērķus, kuru dēļ tiek veicināta kreditēšana, gan arī vispārējos sabiedrības interešu mērķus, kas saistīti ar nacionālās drošības stiprināšanu.

8.5. Otrajā selektivitātes kritērija novērtēšanas solī ir jānoskaidro, vai apstrīdētajā normā ietvertā solidaritātes iemaksas atlaide ir uzskatāma par atkāpi no atsaucē sistēmas jeb solidaritātes iemaksas režīma un tādējādi rada atšķirīgu attieksmi pret kredītiestādēm, kuras, ņemot vērā solidaritātes iemaksas sistēmas mērķus, atrodas salīdzināmā faktiskajā un juridiskajā situācijā.

Tā kā nodokļa raksturīgās iezīmes nosaka atsaucē sistēmu, saskaņā ar kuru veicama selektivitātes kritērija pārbaude, vispārējs un abstrakts atbrīvojums, kas papildina tiešo nodokli, parasti nav atzīstams par valsts atbalstu. Proti, tiek uzskatīts, ka šāds atbrīvojums, ja tas ir raksturīgs “parastajam” nodokļu režīmam, principā nevar sniegt selektīvu priekšrocību (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2025. gada 29. aprīļa sprieduma lietā C-453/23 “Prezydent Miasta Mielca” 50. punktu*). Tomēr, pirmkārt, ir jāpārbauda, vai nodokļu sistēma nav veidota atbilstoši acīmredzami diskriminējošiem parametriem, un, otrkārt, jānoskaidro, vai nodokļu atbrīvojumu nevar uzskatīt par tādu, uz kuru neattiecas “parastais” nodokļu režīms, ja attiecīgajā tiesiskajā regulējumā paredzētie šā atbrīvojuma saņemšanas nosacījumi juridiski vai faktiski attiecas uz vienu vai vairākām raksturīgajām iezīmēm, kas piemīt to uzņēmumu kategorijai, kuri var šo atbrīvojumu saņemt (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2025. gada 29. aprīļa sprieduma lietā C-453/23 “Prezydent Miasta Mielca” 53. un 54. punktu*).

Pat ja sistēma ir formulēta vispārīgi un nesatur skaidrus “izņēmumus”, tā ir selektīva, ja tās nosacījumi izpaužas diskriminējošā veidā un ir apzināti izstrādāti tā, lai no nodokļa atbrīvotu noteiktu tiesību subjektu grupu (*sk. Eiropas Komisijas 2016. gada 19. jūlija paziņojuma par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu (2016/C 262/01) 121.–122. punktu*). Dalībvalsts rīcības brīvības robežas atsaucē sistēmas noteikšanā tiek pārsniegtas tad, ja tā savus nodokļu tiesību aktus izmanto ļaunprātīgi, lai, pārkāpjot valsts atbalstu regulējošus tiesību aktus, piešķirtu priekšrocības atsevišķiem uzņēmumiem (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2011. gada 15. novembra sprieduma “Eiropas Komisija un Spānija pret Gibraltāra valdību un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti” apvienotajās lietās C-106/09 P un C-107/09 P 101.–104. punktu*).

Pēc Satversmes tiesas ieskata, Solidaritātes iemaksas likuma regulējums neparedz noteikumus, kas acīmredzami neobjektīvā veidā piešķir priekšroku

konkrētiem solidaritātes iemaksas maksātājiem. Apstrīdētajā normā noteiktā solidaritātes iemaksas atlaide iekļaujas solidaritātes iemaksas sistēmas loģikā. Ne katra diferenciācija valsts noteikta obligātā maksājuma tiesiskajā regulējumā ir uzskatāma par potenciālu valsts atbalstu. Attiecībā uz apstrīdētajā normā noteikto solidaritātes iemaksas atlaidi, kas uzskatāma par solidaritātes iemaksas režīma un attiecīgi atsaucis sistēmas daļu, acīmredzami diskriminējoši nosacījumi nav konstatējami.

Pārbaudot, vai ar solidaritātes iemaksas atlaidi kādai no kredītiestādēm ir piešķirta selektīva priekšrocība, noteicoša nozīme ir tam, vai likumdevējs apstrīdētajā normā ir ietvēris acīmredzami diskriminējošus kritērijus nolūkā izvairīties no Eiropas Savienības tiesību aktu piemērošanas. Apstrīdētajā normā ietvertie solidaritātes iemaksas atlaides saņemšanas nosacījumi, raugoties no konkurences viedokļa, pēc būtības ir neitrāli. Proti, visiem apstrīdētās normas adresātiem tie ir vienādi – tiek ņemts vērā procentuāls Latvijas rezidentu kreditēšanas portfeļa pieaugums pret iepriekšējo gadu. Turklāt apstrīdētajā normā paredzētie solidaritātes iemaksas atlaides piemērošanas kritēriji ir objektīvi un atkarīgi no kredītiestādes saimnieciskās darbības rezultātiem. Ja kredītiestāde maksāšanas periodā vai kalendāra gada ceturksnī, par kuru veicams solidaritātes iemaksas maksājums, sasniedz noteiktu kreditēšanas pieauguma rādītāju, tad tai ir tiesības uz solidaritātes iemaksas atlaidi 25 līdz 100 procentu apmērā.

Solidaritātes iemaksas mērķis ir aizsargāt sabiedrības drošību paaugstinātu nacionālās drošības risku apstākļos, rodot papildu finanšu līdzekļus valsts nacionālās drošības fiskālo vajadzību nodrošināšanai. Šā mērķa sasniegšanai solidaritātes iemaksas maksātājs var veikt ieguldījumu valsts tautsaimniecībā ar divu atšķirīgu instrumentu palīdzību pēc savas izvēles:

1) vai nu tiešā veidā, terminētā periodā veicot solidaritātes iemaksu valsts budžetā;

2) vai netiešā veidā, nemaksājot solidaritātes iemaksu, bet būtiski palielinot Latvijas nefinanšu sabiedrību, mājsaimniecību un mājsaimniecības apkalpojošo bezpeļņas organizāciju kreditēšanas apmērus.

Pēc Satversmes tiesas ieskata, nav nozīmes tam, ka viens no Solidaritātes iemaksas likuma mērķiem, proti, mērķis veicināt Latvijas rezidentu kreditēšanu, tiek īstenots līdztekus solidaritātes iemaksas mērķim papildināt valsts budžetu nacionālās drošības vajadzībām, jo nodokļu vai tiem pielīdzināmu maksājumu likumi var kalpot vairākiem mērķiem. Likumdevējs, piemērojot mērķtiecīgus

atvieglumus, var mudināt solidaritātes iemaksas maksātājus rīkoties noteiktā veidā.

Satversmes tiesa sliecas uzskatīt, ka Solidaritātes iemaksas likumā noteiktā solidaritātes iemaksas atlaide ir daļa no atsauces sistēmas un tādēļ nebūtu uzskatāma par selektīvu priekšrocību.

9. Vispār tādā gadījumā, ja likumā paredzētais atbrīvojums no nodokļa ir uzskatāms par atsauces sistēmas daļu, nav jāveic pārējie selektivitātes kritērija pārbaudes soļi. Tomēr izskatāmajā lietā Satversmes tiesai ir šaubas, vai rādītājs – kreditēšanas pieaugums pret iepriekšējo gadu –, kas formāli ir uzskatāms par neitrālu un objektīvu kritēriju, praksē tomēr nerada netiešu diskrimināciju pret kredītiestādēm. Lai gan solidaritātes iemaksas atlaides mehānisms ir balstīts uz vienotu procentuālu kreditēšanas pieauguma kritēriju un atbilstoši apstrīdētajai normai uz visiem solidaritātes iemaksas maksātājiem ir attiecināts viens un tas pats procentuālais sliekšnis, kas jāsasniedz, lai saņemtu solidaritātes iemaksas atlaidi, tomēr kredītiestādes jau pirms apstrīdētās normas spēkā stāšanās izraudzītās kreditēšanas politikas dēļ ir nonākušas būtiski atšķirīgā situācijā atkarībā no to sākotnējā kredītportfeļa apjoma. Proti, jo lielāks ir sākotnējais kredītportfelis, jo lielāks ir solidaritātes iemaksas atlaides saņemšanai nepieciešamais kreditēšanas pieaugums *euro* izteiksmē.

Atvieglojums, kura piemērošana ir atkarīga no saimnieciskās darbības rezultātiem, parasti nav selektīvs (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2011. gada 15. novembra sprieduma apvienotajās lietās C-106/09 P un C-107/09 P “Eiropas Komisija un Spānija pret Gibraltāra valdību un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti” 80., 82. un 83. punktu*). Turpretim selektivitāte ir konstatējama tad, ja nodokļa pasākums ir piesaistīts specifiskām, raksturīgām, tikai noteiktai uzņēmumu kategorijai piemītošām iezīmēm (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2025. gada 29. aprīļa sprieduma lietā C-453/23 “Prezydent Miasta Mielca” 50. un 54.–56. punktu*).

Līdz ar to Satversmes tiesai izskatāmās lietas ietvaros ir jāvērtē arī tiesību jautājums par to, vai kreditēšanas pieauguma kritērijs ir objektīvs rādītājs, kas attiecas uz uzņēmuma “saimnieciskās darbības rezultātu”, vai tomēr tāds kritērijs, kas attiecas uz “uzņēmuma raksturīgajām iezīmēm” un kas no valsts atbalsta noteikumu viedokļa praksē varētu iedibināt zināmu selektivitāti. Pēc Satversmes tiesas ieskata, Pieteikuma iesniedzējas iepriekšējo gadu augstais kreditēšanas rādītājs nebūtu uzskatāms par kredītiestādes “raksturīgu iezīmi”,

kas faktiski liedz pieeju apstrīdētajā normā noteiktajai atlaidei. To apstiprina fakts, ka 2025. gada 4. ceturksnī Pieteikuma iesniedzēja ir kvalificējusies solidaritātes iemaksas atlaidei 25 procentu apmērā.

Tas apstākļi, ka kredītiestādēm ir atšķirīgs vēsturisko kredītportfeļu lielums, ir paredzama, sagaidāma un faktiski neizbēgama finanšu tirgus realitāte, nevis apstrīdētās normas radīta selektīva ietekme. Tas, ka daži apstrīdētās normas adresāti atbilst, bet citi neatbilst solidaritātes iemaksas atlaides saņemšanas nosacījumiem, nav tāds apstākļi, kas būtu aplūkojams no valsts atbalsta noteikumu viedokļa. Valsts atbalsta noteikumi neuzliek likumdevējam pienākumu ņemt vērā iespējamās tirgus dalībnieku savstarpējās vēsturiskās atšķirības, bet gan prasa definēt objektīvus, skaidrus un visiem tirgus dalībniekiem piemērojamus attiecīgā atvieglojuma saņemšanas kritērijus. Turklāt ir pamats apsvērt to, vai gadījumā, ja likumdevējs pielāgotu apstrīdētās normas saturu katra tirgus dalībnieka vēsturiskajai situācijai, netiktu radīti riski, kas saistīti ar individuāla (*ad hoc*) atbalsta sniegšanu.

Tomēr vairākās Eiropas Savienības Tiesas lietās izteiktās atziņas par jēdziena “uzņēmuma raksturīgas iezīmes” nozīmi praksē rada neskaidrību šā kritērija piemērošanā (*sk., piemēram, Eiropas Savienības Tiesas 2025. gada 29. aprīļa spriedumu lietā C-453/23 “Prezydent Miasta Mielca” un Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2024. gada 17. aprīļa spriedumu lietā T-112/22 “Länsförsäkringar Bank”*). Turklāt 2026. gada 21. maijā ģenerālvokāts Andrea Biondi [*Andrea Biondi*] ir sniedzis secinājumus Eiropas Savienības Tiesas lietā C-459/24 P “*“Svenska Bankföreningen” pret Eiropas Komisiju*”. Minētajā lietā aplūkots tāda nodokļa, iespējams, selektīvais raksturs, kura mērķis ir kompensēt risku, ko noteiktas kredītiestādes rada dalībvalsts makroekonomiskajai situācijai, ņemot vērā šo kredītiestāžu lielumu un finanšu stāvokli. Kā izriet no ģenerālvokāta Biondi secinājumiem šajā lietā, novērtējot valsts pasākuma selektivitāti, būtu jāņem vērā arī kredītiestādes lielums (*sk. ģenerālvokāta Biondi 2026. gada 21. maija secinājumu lietā C-459/24 P ““Svenska Bankföreningen” pret Eiropas Komisiju” 48.–53. punktu*).

Līdzīgi šai Satversmes tiesā aplūkojamai lietai, ģenerālvokāts Biondi savos secinājumos norāda, ka īpašiem mērķiem paredzēti nodokļi, kas pastāv ārpus vispārējās nodokļu sistēmas, prasa mērķtiecīgu analīzi, kurā galvenā nozīme ir iepriekš minētās triju soļu selektivitātes kritērija pārbaudes otrajam solim. Turklāt rūpīga analīze vēl jo vairāk nepieciešama tad, ja nodokļa pasākums var aizskart pastāvošo Eiropas Savienības tiesisko regulējumu. Proti,

atsaucoties uz šajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu minēto Eiropas Savienības Tiesas spriedumu lietā “Prezydent Miasta Mielca”, ģenerāladvokāts norāda: fakts, ka tikai pie noteiktas kategorijas piederoši uzņēmumi var izmantot nodokļa atbrīvojumu, liecina par šā atbrīvojuma potenciāli diskriminējošo un konkurenci ierobežojošo raksturu pat tad, ja attiecīgais tiesiskais regulējums nav izstrādāts, balstoties uz acīmredzami diskriminējošiem parametriem (*sk. ģenerāladvokāta Bjondi 2026. gada 21. maija secinājumu lietā C-459/24 P ““Svenska Bankföreningen” pret Eiropas Komisiju” 67., 90. un 120. punktu*). Šo iemeslu dēļ Satversmes tiesai radušās šaubas, vai tāds valsts noteiktais tiesiskais regulējums, kāds aplūkojams izskatāmajā lietā, būtu vai nebūtu uzskatāms par selektīvu priekšrocību.

Tādējādi Satversmes tiesa secina, ka šajā lietā pastāv tādi apstākļi, kuru dēļ pieņemams lēmums par jautājumu uzdošanu Eiropas Savienības Tiesai prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai.

10. Satversmes tiesas likuma 32. panta pirmā daļa noteic, ka Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un stājas spēkā tā pasludināšanas brīdī. Turklāt atbilstoši tā paša panta trešajai daļai tiesību norma (akts), kuru Satversmes tiesa atzinusi par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai, uzskatāma par spēkā neesošu no Satversmes tiesas sprieduma publicēšanas dienas, ja Satversmes tiesa nav noteikusi citādi.

Satversmes tiesas judikatūrā atzīts arī tas, ka demokrātiskā tiesiskā valstī tiek ievērots šāds princips: tiesību norma, kas nav pieņemta pienācīgā kārtībā, nevar radīt tiesiskas sekas. Tomēr izņēmuma gadījumos, kad tiesību normas tūlītēja atzīšana par spēkā neesošu Satversmei neatbilstu vēl vairāk kā tās atstāšana spēkā, ir iespējams noteikt arī citu normas spēka zaudēšanas brīdi (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 12. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2017-17-01 24. punktu*).

Lemjot par brīdi, ar kuru apstrīdētā norma zaudē spēku, Satversmes tiesai iespēju robežās jāģādā par to, lai situācija, kāda varētu veidoties no šā brīža, nenodarītu būtisku kaitējumu atsevišķu personu interesēm vai neradītu ietekmi uz valsts budžetu un tautsaimniecību kopumā (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 6. jūnija sprieduma lietā Nr. 2005-25-01 21. punktu un 2012. gada 8. jūnija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2011-18-01 18.2. punktu*). Turklāt Satversmes tiesas uzdevums ir nepieļaut tādu situāciju, ka sprieduma atpakaļvērtais spēks būtiski aizskartu trešo personu tiesības. Tieši pretēji –

tiesas uzdevums ir pēc iespējas līdzsvarot personu atšķirīgās intereses (sk. *Satversmes tiesas 2011. gada 27. janvāra sprieduma lietā Nr. 2010-22-01 15. punktu*).

Tādējādi Satversmes tiesa katrā konkrētajā lietā, izšķiroties par brīdi, ar kuru apstrīdētā norma zaudē spēku, līdzsvaro tiesiskās drošības principu, no vienas puses, un atsevišķu personu pamattiesības, no otras puses.

Ņemot vērā šā lēmuma 11. un 12. punktā izteiktos apsvērumus, Satversmes tiesai tādā gadījumā, ja tiktu atzīts, ka apstrīdētā norma nav pieņemta pienācīgā kārtībā, jo ir pārkāpts Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkts un 108. panta 3. punkts, būtu jālemj par brīdi, ar kuru apstrīdētā norma zaudē spēku.

Tiesiskās drošības princips ir daļa no Eiropas Savienības tiesiskās kārtības (sk., piemēram, *Eiropas Savienības Tiesas 2007. gada 21. jūnija sprieduma lietā C-158/06 "ROM-projecten" 24. punktu*). Nelikumīga valsts atbalsta atgūšanas mērķis un tā atpakaļejošais spēks vienmēr saduras ar paļāvību, kas nodokļu maksātājam var būt likumīgi radusies saistībā ar likuma saistošo raksturu. Atmaksājot valsts atbalstu, saņēmējs zaudē priekšrocību, ko bija ieguvis salīdzinājumā ar saviem konkurentiem tirgū, un tiek atjaunota situācija, kāda pastāvēja pirms atbalsta izmaksas (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 2004. gada 29. aprīļa sprieduma lietā C-277/00 "Vācijas Federatīvā Republika pret Eiropas komisiju" 75.–76. punktu*). Ja Satversmes tiesa lemtu, ka apstrīdētā norma atzīstama par spēkā neesošu no tās pieņemšanas brīža, tad šā lēmuma 1. punktā minētajām kredītiestādēm, kuras saņēmušas solidaritātes iemaksas atlaidi, iestātos ne tikai pienākums atmaksāt saņemtā atbrīvojuma apmēru, bet arī uz nākotni vērsts pienākums maksāt solidaritātes iemaksu pilnā apmērā par Solidaritātes iemaksas likumā paredzēto 2025.–2027. gada periodu.

Nelikumīgi izmaksāta valsts atbalsta atmaksas galvenais mērķis ir novērst konkurences izkropļojumu, ko radījusi konkurences priekšrocība, kuru nodrošinājis nelikumīgais atbalsts. Tomēr ar solidaritātes iemaksas atlaides mehānismu panāktais efekts, proti, Latvijas rezidentu kreditēšanas pieaugums, ir ietekmējis ne tikai atsevišķu finanšu tirgus dalībnieku rīcību, bet arī pašu finanšu tirgu. Ar apstrīdētās normas spēku laikā ir radīta tāda situācija, ka solidaritātes iemaksas maksātāji savu uzņēmējdarbības stratēģiju pielāgo finanšu tirgum, kāpinot kreditēšanas tempus. Atpakaļvērsts pienākums atmaksāt solidaritātes iemaksas atlaidi par periodu no 2025. līdz 2027. gadam pakļautu sistēmiskam riskam Latvijas finanšu nozares stabilitāti un apdraudētu atbildīgu un ilgtspējīgu

kreditēšanas standartu ievērošanu. Pēc Satversmes tiesas ieskata, šāda valsts atbalsta atmaksas principu interpretācija novestu pie Latvijas finanšu sistēmas stabilitātes sistēmiskas ievainojamības.

Līdz ar to izskatāmās lietas izspriešanai nepieciešams noskaidrot, vai tad, ja apstrīdētā norma nav pieņemta pienācīgā kārtībā, jo ir pārkāpts Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkts un 108. panta 3. punkts, tiesiskās drošības princips un Eiropas Savienības tiesību pārākuma princips būtu interpretējami tādējādi, ka, ņemot vērā, piemēram, Latvijas finanšu sistēmas stabilitātes apdraudējumu, Satversmes tiesa var pati savā nolēmumā noteikt brīdi, ar kuru apstrīdētā norma zaudē spēku.

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 26. panta pirmo daļu, Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. pantu, kā arī Satversmes tiesas 2017. gada 28. februāra lēmumu “Par kārtību, kādā pieņem lēmumu par jautājuma uzdošanu Eiropas Savienības Tiesai prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai”, Satversmes tiesa

nolēma:

1. Uzdot Eiropas Savienības Tiesai šādus jautājumus:

1.1. Vai solidaritātes iemaksas atlaide ir tāds pasākums, kas atzīstams par valsts atbalstu Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkta izpratnē?

1.2. Ja kredītiestādes īstenotā komercdarbības politika vai finanšu tirgus daļa ir uzskatāma par “uzņēmuma raksturīgo iezīmi” un *prima facie* par selektīvu, vai attiecīgais valsts atbalsta pasākums var tikt attaisnots ar solidaritātes iemaksas sistēmas loģiku, ņemot vērā to, ka solidaritātes iemaksas atlaides mērķis ir stimulēt noteiktu saimniecisku darbību (kreditēšanu), kas netieši kalpo solidaritātes iemaksas sistēmas pamatā esošajam mērķim – valsts nacionālās drošības fiskālo vajadzību nodrošināšanai?

1.3. Ja atbilde uz 1.1. punktā minēto jautājumu ir apstiprinoša, – vai Eiropas Savienības tiesību pārākuma un tiesiskās drošības principi būtu interpretējami tādējādi, ka Satversmes tiesa savā nolēmumā var lemt par brīdi, ar kuru apstrīdētā norma zaudē spēku, ja tās spēka zaudēšana ar atpakaļvērstu spēku varētu apdraudēt Latvijas finanšu sistēmas stabilitāti?

2. Apturēt tiesvedību lietā līdz brīdim, kad stājas spēkā Eiropas Savienības Tiesas nolēmums.

3. Nosūtīt Eiropas Savienības Tiesai šā lēmuma, pieteikuma par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 128/2025) un Saeimas atbildes raksta (reģ. Nr. 1031-2025) kopijas.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja

Irēna Kucina